

УДК 504.3. 054

*Зоряна Двуліт  
Оксана Мельник*

## **СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ**

*Статтю присвячено питанням сучасного стану наукового потенціалу, науково-технічної діяльності, методології та організації наукових досліджень в Україні. Проаналізовано статистику чисельності наукових ступенів науковців та кількість організацій, які здійснюють наукові дослідження в Україні за 2010 – 2012 роки.*

**Ключові слова:** методологія, метод, організація наукових досліджень, наукова ступінь.

*Статья посвящена вопросам современного состояния научного потенциала, научно-технической деятельности, методологии и организации научных исследований в Украине. Проанализирована статистика численности научных степеней ученых и количество организаций, осуществляющих научные исследования в Украине за 2010 – 2012 годы.*

**Ключевые слова:** методология, метод, организация научных исследований, научная степень.

*This article is devoted to the present state of scientific potential, scientific and technical activities, methodology and organization of research in Ukraine. The statistics number of academic degrees researchers and the number of organizations that carry out research in Ukraine for 2010 – 2012 years were analyzed.*

**Keywords:** methodology, method, organization of research, academic degree.

**Постановка проблеми.** В Україні залишається критично низьким рівень підтримки науки, що відображається на загальному рівні науково-технологічної безпеки. Можна констатувати не просто брак коштів для забезпечення науково-технологічного розвитку виробничого потенціалу економіки України, а руйнування фінансових основ функціонування наукового сектора, що все помітніше призводить до посилення технологічної залежності національного господарства. В Україні витрачається на наукові дослідження в 2,5-5 разів менше, ніж у провідних країнах світу. Для останніх років характерне зростання питомої ваги фундаментальних досліджень у розподілі за видами наукових робіт, проте їх частка не перевищує 0,2% ВВП, тоді як навіть у пострадянських країнах витрати на фундаментальні дослідження становлять 0,5-0,6% ВВП. Фактично частка ВВП, яка витрачається на наукові дослідження в Україні, в 2,5-5 разів менша, ніж у провідних країнах світу. Питомі витрати на наукові дослідження в розрахунку на одного науковця в Україні майже втричі менші, ніж у Росії, у 18 разів – ніж у Бразилії, в 34 – ніж у Південній Кореї і більш як у 70 разів менші – ніж у США [1].

---

© Двуліт З. П., Мельник О. Г., 2013

---

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питаннями організації наукових досліджень, осмисленням методів наукового пізнання, розробкою його методології займались видатні вчені як минулого, так і теперішнього часу: Б.Данилишин [1], П.Таланчук [2], А.Конверський [4], О.Крушельницька [5], С.Глухарєв [6], М.Курко [7], Г.Цехмістрова [10] та багато інших.

**Мета статті.** Проаналізувати та оцінити сучасний стан організації наукових досліджень в Україні, зокрема:

1. Сучасний стан методології та організації наукових досліджень в Україні.
2. Основні проблеми та статистику кількості аспірантів, докторантів та науковців в Україні за 2010 – 2012 роки;
3. Чисельність наукових ступенів науковців та кількістю організацій, які здійснюють наукове дослідження в Україні за 2010 – 2012 роки.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Сучасний стан наукової сфери України зумовлено довготривалим негативним впливом загальноекономічних проблем, пов’язаних із структурною деформованістю економіки країни, домінуванням у ній низькотехнологічних галузей і укладів, виробництв продукції з низьким рівнем доданої вартості, які об’єктивно малосприйнятливі до сучасних наукових досягнень [2]. Основними негативними чинниками, які унеможливлюють розвиток наукової України, є такі [3]:

1. Відсутність стратегічного плану розвитку економіки України, як основи для визначення пріоритетів науково-технологічної сфери та на їх вирішенні значних ресурсів.
2. Існування надмірного адміністрування наукових досліджень, що заглиблює проблему розділення наукових досліджень у закладах НАНУ та навчального процесу у закладах вищої освіти, а також впровадження результатів наукових досліджень.
3. Інноваційна–інвестиційна непривабливість сучасного виробничого сектора економіки України та відсутність відповідного законодавчого забезпечення або його часті зміни.
4. Відсутність повноважного органу центральної виконавчої влади, здатного провести відповідні реформи науково-технологічної сфери України.
5. Штучне створення державою несприятливих умов для неефективного використання потенціалу і можливостей академічного та університетського сектора науки.
6. Значне скорочення державного сектора галузевої науки і його неефективне використання для національного виробництва.
7. Недоліки у підготовці та атестації наукових кадрів, їх матеріального та соціального забезпечення.
8. Відсутність дійової системи незалежної професійної експертизи наукових досліджень і розробок, захисту прав на інтелектуальну власність.
9. Не ефективна діяльність більшості або відсутність громадських наукових товариств і спілок, їх незначний вплив на демократизацію наукового життя.

Тому в короткотерміновій перспективі, наукова сфера України, позбавлена значної державної підтримки та альтернативного притоку вітчизняного капіталу, пerezживатиме значні труднощі. Серед першочергових заходів щодо виправлення ситуації в цій сфері є такі [3]:

1. Значне підвищення статусу вченого та ролі науки у суспільстві через нормалізацію оплати праці – забезпечення прожиткового мінімуму на основних посадах і можливості зрозуміло і прозоро планувати професійну кар’єру;

## ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

---

2. Збільшення фінансового забезпечення наукової сфери з державного бюджету (до задекларованих 1,7% ВВП) з метою оновлення матеріально-технічної бази науки;
3. Посилення інституційної та фінансової основи конкурсного (грантового) фінансування наукових досліджень;
4. Посилення наукового потенціалу провідних університетів України, з об'єднанням їх з (окремими) елементами академічного сектора науки у трансформовану, оновлену та ефективну національну наукову систему;
5. Створення умов для повернення висококваліфікованих науковців, що здобули досвід в університетах і наукових закладах світу;
6. Створення програм по залученню молодих (до 35 років) наукових працівників до керівництва лабораторіями і підрозділами наукових установ та університетів;
7. Зміцнення зв'язків наукової сфери з бізнесом, промисловими та підприємницькими структурами;
8. Розширення міжнародної кооперації та інтеграція наукової сфери України у світову систему, зокрема до європейського наукового простору [3].

Визначальним чинником прогресу суспільства є розвиток науки і техніки, підвищення добробуту його членів, їхнього духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти. Загальні цілі та завдання науки на конкретний період розвитку кожна держава визначає виходячи з їх соціально-економічного і політичного стану [4].

Державна політика України з наукової та науково-технічної діяльності спрямована на:

- примноження національного багатства на основі використання наукових і науково-технічних досягнень;
- створення умов для досягнення високого рівня життя людей, їхнього фізичного і інтелектуального розвитку за допомогою використання сучасних досягнень науки і техніки;
- зміцнення національної безпеки на основі використання наукових та науково-технічних досягнень;
- забезпечення вільного розвитку наукової та науково-технічної творчості.

Для досягнення основних цілей держава забезпечує:

- соціально-економічні, організаційні, правові умови для формування та ефективного використання наукового та науково-технічного потенціалу, включаючи державну підтримку суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності;
- створення сучасної інфраструктури науки і системи інформаційного забезпечення наукової і науково-технічної діяльності, інтеграції освіти, науки і виробництва;
- підготовку, підвищення кваліфікації і перепідготовку наукових кадрів;
- підвищення престижу наукової і науково-технічної діяльності, підтримку та заохочення наукової молоді;
- фінансування та матеріальне забезпечення фундаментальних досліджень;
- підтримку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, державних наукових і науково-технічних програм та концентрацію ресурсів для їх реалізації;
- створення ринку наукової і науково-технічної продукції та впровадження досягнень науки і техніки в усі сфери суспільного життя;
- правову охорону інтелектуальної власності та створення умов для її ефективного використання;
- організацію статистики в науковій діяльності;

## ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

---

- проведення наукової і науково-технічної експертизи виробництва, нових технологій, техніки, результатів досліджень, науково-технічних програм і проектів тощо;
- стимулювання наукової та науково-технічної творчості, винахідництва та інноваційної діяльності;
- пропагування наукових та науково-технічних досягнень, винаходів, нових сучасних технологій, внеску України у розвиток світової науки і техніки;
- встановлення взаємовигідних зв'язків з іншими державами для інтеграції вітчизняної та світової науки.

При здійсненні державного управління та регулювання науковою діяльністю держава керується принципами:

- органічної єдності науково-технічного, економічного, соціального та духовного розвитку суспільства;
- поєднання централізації та децентралізації управління у науковій діяльності;
- додержання вимог екологічної безпеки;
- визнання свободи творчої, наукової і науково-технічної діяльності;
- збалансованості розвитку фундаментальних і прикладних досліджень;
- використання досягнень світової науки, можливостей міжнародного наукового співробітництва;
- свободи поширення наукової та науково-технічної інформації;
- відкритості для міжнародного науково-технічного співробітництва, забезпечення інтеграції української науки в світову в поєднанні з захистом інтересів національної безпеки.

В Україні існує державна система організації і управління науковими дослідженнями. Вона дає можливість концентрувати й спрямовувати науку на виконання найбільш важливих завдань, виходячи з потреб соціально-економічного розвитку держави. Організацією науки в Україні займається Державний комітет у справах науки і технологій України, який визначає разом з науковими установами напрям розвитку наукових досліджень і використання їх у народному господарстві. Державний комітет подає плани розвитку науки Уряду або Верховній Раді України на затвердження та забезпечення фінансування із державного бюджету або інших джерел [6].

Наукова діяльність – це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання використання нових знань. Основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

Науково-організаційна діяльність – діяльність, що спрямована на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності. Наукове дослідження є основною формою здійснення і розвитку науки, що сприяє залученню студентів до науково-дослідної роботи, ознайомлення їх із стратегією і тактикою проведення досліджень, надання їм знань щодо методології, методики й інструментарію дослідження, а також забезпечити магістрантів методологічним і методичним інструментарієм для написання магістерської роботи, сприяти втіленню дослідницьких та інноваційних підходів, методів, технологій в подальшу виробничу діяльність [10].

Наукове і методичне забезпечення освіти в Україні здійснюють спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти, Національна академія наук України, Академія правових наук України, Академія педагогічних наук України, міністерства і відомства, яким підпорядковані навчальні заклади, центра-

## ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

---

льний орган виконавчої влади у галузі освіти Автономної Республіки Крим, вищі навчальні заклади, академічні, галузеві науково-дослідні інститути, заклади після-дипломної освіти, інші науково-методичні установи у взаємодії з відповідними підприємствами, творчими спілками, асоціаціями, товариствами, громадськими науковими організаціями.

Державна система управління наукою має на меті вироблення стратегічних і тактичних рішень для здійснення фундаментальних і прикладних досліджень, підвищення їх ефективності, вибір найбільш перспективної наукової тематики, інформаційне забезпечення досліджень, економічне стимулування їх діяльності.

Організація науки в державі включає чотири основних сектори:

- академічний – спрямований на забезпечення фундаментальних досліджень, які приводять до одержання нових знань, ідей та теорій;
- вузівський – спрямований на забезпечення фундаментальних і прикладних досліджень, які дають нові знання та розробки, придатні до практичного застосування;
- галузевий – спрямований на проведення прикладних досліджень та здійснення розробок і нововведень;
- виробничий – пов’язаний із запровадженням науково-технічних розробок, удосконаленням техніки і технологій, завдяки чому здійснюються винаходи, створюється нова техніка та нова продукція [7].

Законодавчу основу для організації науки створює Верховна Рада України. Виконавчим органом, який розробляє і здійснює заходи по проведенню єдиної політики в галузі науки – є Кабінет Міністрів України. Йому підпорядковані установи та організації, які здійснюють безпосереднє керівництво науковою діяльністю в державі: Міністерство у справах науки і технологій, Національна Академія наук України, галузеві і міжгалузеві міністерства, комітети та відомства.

Організація наукової діяльності в Україні складається з установ [8]:

1) Міністерство освіти і науки України – займається організацією, координацією та фінансуванням науки в Україні. Разом з науковими установами визначає напрям розвитку наукових досліджень та використання їх у народному господарстві.

2) Національна академія наук України – вища наукова організація України, яка організує і здійснює фундаментальні та прикладні дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних і гуманітарних наук, а також координує здійснення фундаментальних досліджень в наукових установах та організаціях незалежно від форм власності. НАН складається із відділень відповідних галузей науки, які об’єднуються у науково-дослідні інститути (НДІ). Зокрема відділення суспільних наук включає економічні науки (НДІ економіки). Крім галузевих виділяють територіальні відділення (Донецьке, Західне, Південне, Київське та ін.) і територіальні філіали. НАН разом з галузевими академіями виконує замовлення органів державної влади стосовно розроблення зasad державної наукової і науково-технічної політики, проведення наукової експертизи проектів державних рішень і програм.

3) Державні галузеві академії наук – державні спеціалізовані наукові установи, що координують, організують і проводять дослідження у відповідних галузях науки і техніки. До них належать Українська академія аграрних наук, Академія медичних наук України, Академія педагогічних наук України, Академія правових наук України, Академія мистецтв України. Аналогічно до НАН вони складаються з НДІ різного профілю відповідно до галузі науки.

4) Громадські спеціалізовані академії – наукові установи, що об’єднують учених на громадських засадах за профілем їх наукової діяльності. До них, зокрема, належать:

## ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

---

жать Українська міжнародна академія оригінальних ідей, Академія інженерних наук, Українська технологічна академія.

5) Відомчі галузеві академії – галузеві НДІ, підпорядковані міністерствам і відомствам. Наприклад, Міністерству економіки та європейської інтеграції підвідомчий НДІ економіки, Міністерству фінансів України – НДІ фінансів, Держкомстату України – НДІ статистики.

6) Наукові товариства – громадські спеціалізовані організації.

7) Вищі навчальні заклади – університети, академії, інститути, що мають спеціальні підрозділи, які займаються науково-дослідною роботою за рахунок бюджетних та госпрозрахункових коштів. Дослідження виконуються науковими та науково-педагогічними працівниками, докторантами, аспірантами, студентами із залученням учених. Тематика досліджень формується з профілем вузу, його факультетів та кафедр.

Проблеми методології дослідження є актуальними для будь-якої науки, особливо в сучасну епоху, коли у зв'язку з науково-технічною революцією украй ускладнюються завдання, які доводиться вирішувати науці, і різко зростає значення тих засобів, якими вона користується.

Крім того, в суспільстві виникають нові форми організації науки, створюються великі дослідницькі колективи, усередині яких ученим необхідно розробити єдину стратегію досліджень, єдину систему методів, що приймаються. У зв'язку з розвитком математики і кібернетики народжується особливий клас так званих міждисциплінарних методів, вживаних як «крізні» в різних дисциплінах. Усе це вимагає від дослідників все в більшому і більшому ступені контролювати свої пізнавальні дії, аналізувати самі засоби, якими користуються в дослідницькій практиці.

Необхідно зазначити, що аналізом методологічних проблем все частіше починають займатися не тільки філософи, фахівці в області цієї дисципліни, а й самі представники конкретних наук [9].

Державна система організації і управління науковими дослідженнями в Україні дає можливість концентрувати та орієнтувати науку на виконання найбільш важливих завдань. Управління науковою діяльністю будеться за територіально-галузевим принципом. Сьогодні науково-дослідну роботу ведуть:

- науково-дослідні та проектні установи й центри Академії наук України (НАН);
- науково-виробничі, науково-дослідні, проектні установи, системи галузевих академій;
- науково-дослідні, проектні установи і центри міністерств і відомств;
- науково-дослідні установи і кафедри вищих навчальних закладів;
- науково-виробничі, проектні установи і центри при промислових підприємствах, об'єднаннях;
- ієрархічну вершину цієї сукупності установ, центрів, підприємств завершує Державний комітет України з питань науки і технологій, який забезпечує єдину державну політику в галузі науки та її використання в практиці [10].

Основними формами підготовки наукових і науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації є аспірантура і докторантура. Підготовка кандидатів і докторів наук здійснюється вищими навчальними закладами третього і четвертого рівнів акредитації та науково-дослідними установами [11].

Рівень кваліфікації наукових працівників визначається науковими ступенями та вченими званнями. Наукові ступені присуджуються, а вчені звання присвоюються за визначенім урядом порядком.

## ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

В Україні встановлено два наукових ступені: кандидат наук і доктор наук.

Кандидат наук (від латинського *candidatus* – одягнений у біле) – перший науковий ступінь. Здобути науковий ступінь кандидата наук може особа з вищою освітою. Для цього потрібно скласти кандидатський мінімум (іспити з філософії, іноземної мови та за обраною науковою спеціальністю) і прилюдно (публічно) захистити кандидатську дисертацію.

Доктор наук (від латинського *doctor* – учитель, наставник) – другий науковий ступінь. Для здобуття наукового ступеня доктора наук потрібно вже мати науковий ступінь кандидата наук і захистити докторську дисертацію. За діючим в Україні Порядком присудження наукових ступенів докторську дисертацію може захищати і здобувач, який не має наукового ступеня кандидата наук.

Питання про присудження наукових ступенів кандидата і доктора наук розглядаються спеціалізованими вченими радами вищих закладів освіти, наукових установ та організацій у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (Постанова Кабінету Міністрів України № 644 від 28 червня 1997 р.).

Наукові ступені присуджуються в Україні у таких галузях наук: фізико-математичні (математика, механіка, астрономія, фізика, інформатика та кібернетика), хімічні, біологічні, геологічні, технічні, сільськогосподарські, історичні, економічні, філософські, філологічні, географічні, юридичні, педагогічні, медичні, фармацевтичні, ветеринарні, психологічні, соціологічні, політичні, а також по мистецтвознавству, архітектурі та фізичному вихованні і спорту.

Вченими званнями в Україні є: старший науковий співробітник; доцент (від латинського *docens* – той, хто навчає); професор (від латинського *professor* – викладач, учитель) [12].

Важливим ресурсним показником вважається чисельність кадрів, зайнятих у сфері досліджень і розробок. З метою оцінки сучасного стану організацій наукових досліджень в Україні нами було проаналізовано за даними Державної служби статистики чисельності наукових ступенів в Україні за 2010 – 2012 роки, що представлено на рис.1. Отже, як видно з рисунка 1, за період з 2010 по 2012 роки, спостерігається тенденція скорочення кількості аспірантів і науковців. Як і у попередні роки, у 2012 р. продовжувалась тенденція скорочення загальної чисельності працівників організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи. Чисельність фахівців з науковими ступенями докторів і кандидатів наук (у т. ч. жінок) практично не змінюється, що свідчить про тенденцію збереження інтелектуальної складової наукових кадрів.

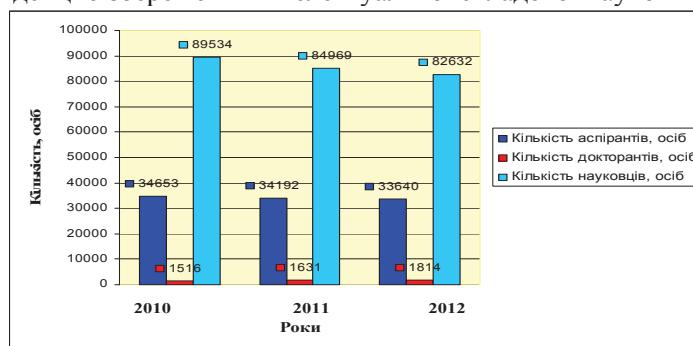


Рис. 1. Чисельність наукових ступенів в Україні з 2010 – 2012 роки [11]

Залишається практично незмінною також структура кадрового забезпечення за категоріями персоналу (понад 50% – дослідники, близько 11% – техніки, понад

## ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

---

18 % – допоміжний персонал). Найбільша кількість виконавців наукових досліджень і розробок припадає на галузі технічних (50,1 % від загальної кількості виконавців) і природничих наук (35,6 %). Переважна більшість дослідників із науковими ступенями працює в галузі природничих наук: докторів наук – понад 60 % (25,3 % з них – у сфері фізико-математичних наук), кандидатів наук – понад 54 %.

Як і в попередні роки, понад 80 % загальної чисельності докторів і 70 % кандидатів наук працюють в організаціях державного сектора економіки. В організаціях підприємницького сектору працюють 5,1% докторів і 9,5 % кандидатів наук від загальної кількості фахівців з науковими ступенями; у секторі вищої освіти – 10 і 15 % відповідно.

Складною залишається ситуація щодо вікової структури науковців. Упродовж останніх років найбільш чисельною серед українських дослідників є вікова група від 50 до 59 років, хоча у 2012 р. порівняно з 2009 р. відбулося зниження її питомої ваги (на 2,4 %) та зростання питомої ваги вікової групи 30–39 років (на 2,6 %).

Спостерігається тенденція поступового збільшення частки жінок у загальній кількості дослідників (2012 р. – 45,8 %, 2011 р. – 45,5 %, 2010 р. – 45,2 %, 2009 р. – 44,8 %). Найбільша частка жінок припадає на державний сектор (у вікових групах до 50 років вона становить понад 50%).

У сучасних умовах господарювання гостро постає проблема браку висококваліфікованих науковців. Прослідовується негативна тенденція, що продовжується скорочення загальної чисельності кадрів, зайнятих у сфері дослідень і розробок [10]. Незважаючи на скорочення кількості безпосередніх виконавців наукових досліджень і розробок, загальна кількість друкованих праць постійно зростає: з 314,8 тис. у 2009 р. і 345,3 тис. у 2010 р. до 354,7 тис. публікацій у 2011 р., що у розрахунку на 1000 працівників середньооблікової кількості виконавців наукових досліджень і розробок становить 3033 друковані роботи (проти 2547 – у 2009 р. і 2812 – у 2010 р.). Із загальної кількості друкованих робіт 6,5 тис. – окремі монографії, 489 яких видано за кордоном, 196,2 тис. – статті у фахових наукових журналах, 25,2 тис. з яких надруковано у журналах, що входять до міжнародних баз даних та 17,9 тис. – підручники та навчальні посібники [9].

Для потреб інноваційного розвитку країни освіта відіграє надзвичайно важливу роль. Вона є не лише зв’язуючою, але й конструктивною ланкою в системі трьох головних складових інноваційної економіки – «наука – освіта – виробництво».

У цьому поєднанні освітній потенціал виступає одночасно як джерело поповнення науки кадрами і як головний фактор оволодіння робочою силою, всім населенням сучасними знаннями, необхідними для забезпечення економічного, соціального і культурного розвитку суспільства на основі використання передових досягнень науки, технологій, інновацій [13].

Статистичні дані [11] дозволили нам згрупувати та систематизувати інформацію за 2010 – 2012 рр., що наведені в табл. 1, щодо кількості організацій, які здійснюють наукові дослідження й розробки, а також чисельності докторів і кандидатів наук в економіці України. За даними Державної служби статистики України у 2012 р. кількість організацій, що здійснювали наукову і науково-технічну діяльність, порівняно з 2011 р. зменшилася на 3,7 % і становила 1208 організацій, з них:

- 52,8 % – організації галузевого профілю;
- 27,2 % – наукові установи академічного профілю;
- 14,6 % – вищі навчальні заклади;
- 5,4 % – заводська наука.

**Таблиця 1. Кількість організацій, які здійснювали наукові дослідження та чисельність науковців за 2010–2012 роки**

Роки	Кількість організацій, які здійснюють наукові дослідження й розробки	Чисельність докторів наук в економіці України, осіб	Чисельність кандидатів наук в економіці України, осіб
2010	1303	14418	84000
2011	1255	14895	84979
2012	1208	15592	88057

Розподіл організацій, що здійснюють наукову і науково-технічну діяльність, за секторами діяльності свідчить, що, як і в попередні роки, найбільша частка таких організацій (44,3%) належить до підприємницького сектору.

Тенденція щорічного зниження кількості організацій, що здійснюють науково-технічну діяльність, супроводжується збереженням незмінної структури їх розподілу за галузями наук: найбільші частки припадають на технічні (42,1%) і природничі науки (35%), найменші – на суспільні (12,6%) і гуманітарні науки (3,7%).

Проаналізувавши статистику щодо чисельності докторів та кандидатів наук в економіці України за 2010 – 2012 роки можна сказати наступне: негативно залишається тенденція, що характеризується зменшенням кількості організацій з 1303 до 1208 за досліджуваний період. Проте кількість українців саме з науковими ступенями зросла. У 2010 р. чисельність докторів наук і кандидатів у економіці України становила 14418 та 84000 осіб. За досліджувані 3 роки відбувалось збільшення чисельності докторів і кандидатів наук в економіці України в порівнянні 2012 рік з 2010 роком відповідно на 8% на 5%.

У нинішніх умовах для того, щоб Україна була конкурентоспроможною, необхідно стимулювати розвиток наукового потенціалу.

Актуальним є збереження, підтримка, підвищення професійного рівня вже наявних і створення всіх необхідних умов для підготовки нових кваліфікованих наукових кадрів. Необхідно актуалізувати потужний потенціал розвитку, який сконцентрований у науці, створити економічну систему, запрограмовану на постійне впровадження інновацій та споживання новітніх технологій [14].

**Висновки:** Проаналізувавши та оцінивши сучасний стан наукового потенціалу, науково-технічної діяльності, методології та організації наукових досліджень в Україні, можна сказати таке:

1. Продовжується тенденція зменшення кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи в Україні: у 2012 р. науково-технічну діяльність здійснювали 1208 організацій (2011 р. – 1255; 2010 р. – 1303). Тенденція щорічного зменшення кількості наукових організацій супроводжується збереженням незмінної структури розподілу їх за галузями наук: найбільші частки припадають на технічні (понад 42%) і природничі науки (35%).

2. Продовжується тенденція скорочення загальної чисельності працівників наукових організацій: у 2012 р. науково-технічну діяльність виконували 129,9 тис. осіб (2011 р. – 134,7 тис. осіб; 2010 р. – 141,0). При цьому чисельність фахівців з науковими ступенями докторів і кандидатів наук практично не змінюється, що свідчить про тенденцію збереження інтелектуальної складової наукових кадрів.

### ЛІТЕРАТУРА

1. *Данилишин Б.*: стан науки в Україні близький до руйнацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/news/528937-danilishin-stan-nauki-v-ukrajini-blizkiy-do-ruynatsiji.html> – Назва з екрану.
2. *Таланчук П.* Про стан і перспективи науки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.social-science.com.ua/публікація/685\\_Про%20стан%20і%20перспективи%20науки%20в%20Україні%20%20край%20неоліберальної%20моделі%20в%20умовах%20глобалізації](http://www.social-science.com.ua/публікація/685_Про%20стан%20і%20перспективи%20науки%20в%20Україні%20%20край%20неоліберальної%20моделі%20в%20умовах%20глобалізації) – Назва з екрану.
3. *Концепція розвитку наукової сфери України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knk.nas.gov.ua> – Назва з екрану
4. *Конверський А. Є.* Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів / за ред. А. Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 35 с.
5. *Крушельницька О.В.* Методологія і організація наукових досліджень. Науковий посібник – К.: Кондор, 2003 – 192 с.
5. *Глухарев С. М.* Конспект лекцій з курсу «Методологія наукових досліджень» (Методологія економічних досліджень) (для магістрів спеціальності 8.03050401 «Економіка підприємства») / С.М.Глухарев; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 112 с.
6. *Курко М.Н.* Організація науково-методичної діяльності вищих навчальних закладів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://archive.nbuu.gov.ua/portal/soc\\_gum/Dtr\\_pravo/2010\\_3/files/LA310\\_30.pdf](http://archive.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_pravo/2010_3/files/LA310_30.pdf) – Назва з екрану.
7. *Конспект лекцій за курсом «Основи наукових досліджень»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://onpruinform.files.wordpress.com> – Назва з екрану
8. *Значення методологічних проблем в сучасній науці* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psy-science.kiev.ua/metodologichni-problemy-socialno-psychologichnogo-doslidzhennya/znachennya-metodologichnyx-problem-v-suchasnij-nauci/> – Назва з екрану
9. *Цехмістрова Г.С.* Основи наукових досліджень-навчальний посібник / Г.С.Цехмістрова. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. – 240 с.
10. Статистичний збірник Державної служби статистики України «Наукова та інноваційна діяльність в україні» Статистика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://innocentre.onu.edu.ua/wp-content/uploads/Файлы\\_Інформаційно-методичні\\_матеріали/12.pdf](http://innocentre.onu.edu.ua/wp-content/uploads/Файлы_Інформаційно-методичні_матеріали/12.pdf) – Назва з екрану
11. *Організаційна структура наукових досліджень в Україні* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukped.com/skarbnichka/416-.html> – Назва з екрану
12. *Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art\\_id=47920](http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920) – Назва з екрану
13. *Комітет з питань науки і освіти «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів»*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art\\_id=47920](http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920) – Назва з екрану.